

NOTAT



Miljøministeriet
Naturstyrelsen

Jura
J.nr. NST-400-00046
Ref.
Den 11. oktober 2012

**Høringsnotat
Vedrørende
Forslag til lov om udbyttedeling ved anvendelse af genetiske resurser**

Lovudkastet blev sendt i ekstern høring den 7. september 2012 med frist til at afgive svar den 5. oktober 2012.

Udkastet blev sendt til en bred kreds af myndigheder og organisationer og til enkeltpersoner, der indgår i Naturstyrelsens uformelle ekspertpanel om adgang til genetiske resurser og udbyttedeling ved deres anvendelse. Naturstyrelsen har modtaget 16 høringssvar, hvoraf 9 myndigheder og organisationer meddeler, at de ikke har bemærkninger til lovforslaget.

Følgende høringssvar har fremsendt bemærkninger til udkastet til lovforslaget:
Ministeriet for Forskning, Innovation og Videregående Uddannelser, Advokatrådet, Det Natur- og Biovidenskabelige Fakultet ved Københavns Universitet, Verdens Skove, Nordeco, Landbrug og Fødevarer og professorerne Jørgen Blomqvist og Jens Schovsbo som privatpersoner.

Følgende høringssvar har meddelt, at de ikke har bemærkninger til udkastet til lovforslag:
Fødevarerinstitutionen ved Danmarks Tekniske Universitet, Liberale Erhvervs Råd under AC, Sundhedsvidenskabeligt Fakultet ved Syddansk Universitet, Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen, Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri, Syddansk Universitet, Erhvervs- og Vækstministeriet, Forbrugerrådet og Roskilde Universitet.

Bemærkningerne fra høringssvarerne angår:

1. udkastets afgrænsning af de resurser, og den traditionelle viden, lovforslaget omhandler,
2. den beskyttelse af oprindelige folks ret til genetiske resurser og til den traditionelle viden om genetiske resurser, som lovforslaget indeholder og
3. forslagens regel om adgangen til privat ejendom i forbindelse med myndighedernes tilsyn med lovens overholdelse.

Herudover er der enkelte kommentarer uden for denne opregning.

1. Afgrænsning af de resurser, og den traditionelle viden, lovforslaget omhandler

Professorerne Jørgen Blomqvist og Jens Schovsbo og Ministeriet for Forskning, Innovation og Videregående Uddannelser stiller spørgsmål om afgrænsningen af genetiske resurser og traditionel viden, knyttet til genetiske resurser, herunder i forhold til alment tilgængelige resurser og til immaterielle rettigheder knyttet til genetiske resurser. Der rejses endvidere spørgsmål om den tidsmæssige afgrænsning af, hvilke resurser, forslaget dækker. Endelig rejses spørgsmål om

anvendelse af loven i forhold til resurser, der stammer fra lande, der ikke er parter i Nagoya Protokollen.

Naturstyrelsens bemærkninger

Forslaget indeholder regler der understøtter den anerkendelse af staternes suveræne ret til deres genetiske resurser, som er indeholdt i Konventionen om den biologiske Mangfoldighed, herunder staternes ret til ved lovgivning at bestemme, at adgang til genetiske resurser kræver et forudgående informeret samtykke, og at der i den forbindelse indgås en gensidig aftale om vilkårene for resursernes anvendelse. Noget andet er, at denne suveræne ret for staterne til at bestemme over deres genetiske resurser ikke berører immaterielle rettigheder, der knytter sig til opfindelser, der er baseret på genetiske resurser, men i de gensidigt aftalte vilkår kan der naturligvis være aftalt klausuler, som berører disse. Ved forhandlingen af Nagoya Protokollen var det kendt, at der foregik forhandlinger vedrørende beskyttelse af oprindelige folks traditionelle viden og af immaterielle rettigheder knyttet til genetiske resurser, og Nagoya Protokollen har derfor undladt at tage stilling til disse spørgsmål. Det danske lovforslag berører således ikke de immaterielretlige forhold knyttet til traditionel viden, herunder traditionel viden i relation til genetiske resurser, men alene staternes suveræne ret til at bestemme over deres genetiske resurser og til at lovgive til beskyttelse af oprindelige folks og lokale samfunds traditionelle viden, der er knyttet til genetiske resurser. Der er således ikke noget afgrænsningsproblem i forhold til immaterielle rettigheder i lovforslaget.

For så vidt angår alment tilgængelige resurser, herunder resurser, der findes flere steder og som ikke alle de pågældende stater kræver forudgående tilladelse til at anvende, er det en konsekvens af lovforslaget, at sådanne resurser, der stammer fra et land, som ikke kræver tilladelse, ikke vil være omfattet af forbudsbestemmelserne, fordi de er lovligt erhvervede.

For så vidt angår den tidsmæssige afgrænsning vil lovforslaget ikke gælde for genetiske resurser eller traditionel viden, som er erhvervet før lovens ikrafttræden. Loven påtænkes sat i kraft ved en bekendtgørelse, der afstemmes efter Nagoya Protokollens ikrafttræden for Danmark. Dette er præciseret i lovforslaget.

Hvad endelig angår resurser, der stammer fra lande, der ikke er parter i Nagoya Protokollen gælder, at retten til at kræve forudgående tilladelse for adgang til genetiske resurser er indeholdt i artikel 15 i Konventionen om den Biologiske Mangfoldighed. Der er dog ikke noget krav til den måde, landene udnytter deres ret til at kræve forudgående tilladelse. Det er derfor i forslaget præciseret, at forbuddene kun finder anvendelse i forhold til genetiske resurser og traditionel viden fra lande, der er parter i Nagoya Protokollen og dermed skal opfylde protokollens artikel 6 og 7 om klarhed og gennemskuelse i lovgivningen om forudgående adgang.

2. Beskyttelse af oprindelige folks traditionelle viden

Det Natur- og Biovidenskabelige Fakultet ønsker en nærmere afgrænsning af oprindelige folk og traditionel viden. Nordeco peger på at lovforslaget ikke præcist gengiver Nagoya Protokollens afgrænsning, der også omfatter lokale samfunds traditionelle viden. Nordeco peger endvidere på, at der med henvisning til overtrædelse af ”lovgivning” i forslagets § 3 sker en for snæver afgrænsning af den regulering af adgangen til genetiske resurser, som leverandørlandene har. Endelig mener Nordeco og Verdens Skove. At man med lovforslaget ikke kun skal beskytte de oprindelige og lokale samfunds rettigheder for så vidt de er anerkendt i det pågældende land lovgivning, men også

hvor dette ikke er tilfældet. De to organisationer henviser i denne forbindelse til De Forenede Nationers Deklaration om Oprindelige Folks Rettigheder.

Naturstyrelsens bemærkninger

Der er ikke internationalt nogen klare, bindende definitioner på oprindelige folk eller traditionel viden. Konventionen om den Biologiske Mangfoldighed indeholder i artikel 8 j en pligt for konventionens parter til At tage hensyn til oprindelige og lokale samfund. Parterne skal, så langt som muligt og efter omstændighederne, under deres lovgivning respektere, bevare og vedligeholde viden, innovationer og praksis hos oprindelige og lokale samfund med traditionel levevis, når det har betydning for bevaring og bæredygtig brug af biologisk mangfoldighed. Parterne skal fremme en bredere anvendelse af disse kundskaber med godkendelse og involvering af indehaverne af disse kundskaber og skal tilskynde til ligelig fordeling af goderne, der opstår ved anvendelsen af sådan viden, innovationer og praksis. Lovforslagets afgrænsning af oprindelige folk skal forstås i overensstemmelse hermed. Dette er præciseret i bemærkningerne. Man har samtidig taget Nordecos bemærkning om at bruge protokollens ordlyd til efterretning, således at også lokale samfund er medtaget.

For så vidt angår spørgsmålet om afgrænsning af de regelsæt, der kræves fulgt, bemærkes det, at anvendelsen af "lovgivning" indeholder den nødvendige fleksibilitet, idet den ikke forudsætter, at regelværket har karakter af primær lov, men kan omfatte andre former for autoritativ regulering.

Med hensyn til ønsket om at udvide kravet til samtykke og udbyttedeling i forhold til oprindelige og lokale samfund ud over, hvad der anerkendes i de pågældende landes lovgivning, bemærkes, at Nagoya Protokollen i artikel 16, som gennemføres med lovforslagets § 4, henviser til de pågældende landes lovgivning. Det findes ikke hensigtsmæssigt at stille krav herudover, herunder på grund af den betydelige retsusikkerhed, dette ville medføre.

3. Adgang til privat ejendom

Advokatrådet har den opfattelse, at der kun bør gives myndigheder adgang til privat ejendom uden retskendelse i tilfælde, hvor der er nærgående risiko for, at formålet med tilsynet på uoprettelig måde (ellers) vil forspildes.

Naturstyrelsens bemærkninger

Den pågældende bestemmelse er almindelig i miljølovgivningen. Det er Naturstyrelsens opfattelse, at adgangen til privat ejendom uden retskendelse er nødvendig af flere grunde. Dels vil det ikke være hensigtsmæssigt at skulle indhente retskendelse ved rene rutinemæssige tilsynsbesøg, ligesom det er afgørende at kunne handle hurtigt i sager, hvor der er grund til at antage, at der anvendes genetiske resurser, der er erhvervet i strid med adgangslvgivningen i de lande de kommer fra, da sådanne resurser meget nemt ville kunne skjules. Endelig vil bestemmelsen være nødvendig for at kunne gennemføre de tilsynsopgaver, som en fremtidig EU regulering på området må forventes at pålægge de danske myndigheder.

Andre bemærkninger

Landbrug og Fødevarer støtter Danmarks tilslutning til Nagoya Protokollen, men bemærker, at værdistigningen ved plantegenetiske resurser sker ved tilførslen af know how i form af forædling, og at ensidig dansk betaling vil have negativ effekt på konkurrenceevnen.

Naturstyrelsens bemærkninger

Langt de fleste af de plantegenetiske resurser, der er genstand for forædling i Danmark er omfattet af Den Internationale Traktat om Plantegenetiske Resurser for Fødevarer og Landbrug (ITPGRFA) under FAO. Plantegenetiske resurser, der er erhvervet i medfør af de regler, der gældende efter denne traktat, vil opfylde kravene om lovlig erhvervelse i § 3 og § 4 i lovforslaget og vil således ikke blive påvirket af lovens regler. Også andre genetiske resurser, der udveksles i overensstemmelse med regler i mere specialiserede internationale aftaler om adgang til genetiske resurser end Nagoya Protokollen vil opfylde disse krav. Som eksempler kan nævnes UPOV aftalen om plantenyheder og WHO's retningslinjer for udveksling af patogener som led i beredskabet i forhold til pandemier.

Ministeriet for Forskning, Innovation og Videregående Uddannelser konstaterer, at lovforslagets regler ikke gælder for Færøerne og Grønland, og at anvendelse af genetiske resurser i disse områder derfor ikke vil være omfattet af reglerne i lovforslaget.

Naturstyrelsens bemærkninger

Det følger af selvstyreordningerne for Færøerne og Grønland, at der må gennemføres selvstændige regelsæt for disse områder, hvis de ønsker at tiltræde Nagoya Protokollen.